

**Pécsi Tudományegyetem
„Oktatás és Társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola**

Németh Zsolt

**AZ UTÁNPÓTLÁSBAN DOLGOZÓ LABDARÚGÓ EDZŐK
KONFLIKTUSKEZELŐ KULTÚRÁJÁNAK MINTÁZATA**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezetők

Dr. habil. Bárdossy Ildikó egyetemi docens

Dr. Dudás Margit egyetemi docens

Pécs

2011.

1. BEVEZETÉS

Napjaink rohanó, stresszel teli világában egyre kevesebb idő jut arra, hogy egymásra odafigyeljünk, egymás véleményét meghallgassuk és döntéseinknél figyelembe vegyük. Ebben a folyamatban igen nagy a valószínűsége annak, hogy az ellentétek a felszínre kerüljenek, és érzelmi indulatot váltsanak ki a résztvevőkben. A sport speciális környezetében – s ezen belül a témaválasztásom szerinti sportágban, a labdarúgásban – is érezhető ez a hatás, ahol a versenyhelyzet miatt még fokozottabban jelentkeznek a konfliktusok. Az edzők munkáját a versenysportban a bajnokságban elért helyezésük alapján ítélik meg, ezért tevékenységük közben igyekeznek a legújabb sporttudományi kutatások eredményeit is felhasználni. A sporttudományi kutatások többsége a sportteljesítményt befolyásoló tényezők vizsgálatára koncentrálódik. Az egyéni sportteljesítmény fogalmát Nádori László, az egyik legismertebb hazai sportszakember a következőképp definiálta (Nádori 2005: 115): „Az egyéni sportteljesítmény tartalmazza azokat a kulturális, tudományos stb. értékeket is, amelyek az egyén teljesítőképességének és teljesítőkészségének fejlődését befolyásolják.”

A definícióból jól kivehető, hogy a sportteljesítmény két alapvető tényezője a teljesítőképesség és a teljesítőkészség. A teljesítőkészség fogalmának meghatározását szintén Nádori László szavaival szeretném érzékeltetni (Nádori 2005: 128): „A teljesítőkészség magába foglalja a sportoló állásfoglalását edzőjéhez, sportágához, szakmai környezetéhez, életrendjéhez, átfogja a sportolási (edzési, versenyzési) indítékait, amelyek szükségesek az energiák mozgósításához. A teljesítőkészség alapvető – mindenekelőtt a sportoló neveléséhez kapcsolódó – teljesítményfeltétel.” A nevelés bipoláris folyamatában az edzőknek harmonikus kapcsolatot kell kialakítani a játékosokkal, a játékosok szüleivel és a vezetőséggel is. Az edzőkről kialakult vélemény a két szereplő (edző – szülő) egymás iránti beállítódását (attitűd) pozitív és negatív irányba is befolyásolhatja, amely véleményem szerint a konfliktusok kezelésének folyamatában is nyomon követhető. A nevelési folyamat közben az edzők magatartása, viselkedése döntően befolyásolja az edző – sportoló kapcsolat minőségét, ezért az alkalomhoz illő, tudatos edzői magatartás a hatékony edzők egyik legmeghatározóbb eszközévé válhat. „Az edzők erkölcsi kódexe” normákat határoz meg az edzők magatartása, viselkedése, a sportolás irányítása, az edző – sportoló, az edző – szülő és az edző – pályatárs kapcsolat vonatkozásában (Cserhádi 2006). Ha ezeket *a szabályokat* az edzők betartanák, akkor konfliktusmentesebb légkörben végezhetnék munkájukat (Ligeti 2000). Az amerikai edzőképzés egyik legismertebb szaktekintélye, Rainer Martens szerint, a

sikeres edzők nem csak a szakmájuknak, hanem a konfliktusok kezelésének is a mesterei (Martens 2004).

Disszertációm témájaként azért választottam a labdarúgó edzők konfliktuskezelő kultúrájának vizsgálatát, mert véleményem szerint a konfliktuskezelés minősége kiemelt helyen szerepel a sikeres vezetők, így az edzők munkájában is (1. ábra).

1. ábra: A sportteljesítmény, a nevelés és a konfliktuskezelés egymásra hatása

Nagy hibát követnek el azok az utánpótlásban dolgozó edzők (U6-U19), akik az eredményességet csak a győzelemmel azonosítják. A technikai-taktikai elemek sikeres végrehajtása mellett eredménynek számít a játékosok alkalomhoz illő viselkedése, magatartása, kommunikációja és konfliktuskezelése is. A korosztályok előrehaladtával a teljesítménykényszer egyre inkább meghatározóbbá válik, amelynek következményeként a konfliktusok is gyakrabban kialakulhatnak. A tabellán elfoglalt helyezés, állandó feszültséget jelent az edzők és a játékosok körében, de kihatással van a szülők viselkedésére, szurkolói magatartására is. Az edzőknek, akiket Gombocz János a „sportpályák pedagógusainak” nevez, figyelniük kell arra is, hogy milyen vezetési stílussal irányítják csapatukat, milyen nevelési és tanítási stílust alkalmaznak eközben, milyen motivációs módszereket és konfliktuskezelési stratégiákat alkalmaznak (Gombocz 2002). A kérdés csak az, hogy a labdarúgó edzők a gyakorlatban miként viszonyulnak a konfliktusokhoz, miként kezelik őket, hogyan viselkednek konfliktusos helyzetekben, tisztában vannak-e a konfliktuskezelés lépcsőfokaival, pedagógiai, pszichológiai és szociológiai hátterével.

2. CÉLKITŰZÉS

Célkitűzésem az NB I-es, NB II-es és NB III-as osztály utánpótlásában dolgozó labdarúgó edzők (U6-U19) konfliktuskezelő kultúrájának a feltérképezése a játékosokkal és a játékosok szüleivel létrejött konfliktusaik kezelése közben. Ezen konfliktusok kialakulásának számtalan oka, helyszíne lehet, amelyekre a kutatásom során megpróbálok fényt deríteni. Arra is keresem a választ, hogy edzők konfliktuskezelő stratégiáit az osztályok (NB I. NB II. NB III.), a korosztálycsoportok (U6-U12; U13-U19), az egyes szituációk (10 db), az iskolai végzettség, a pedagógiai végzettség, az edzői képzés, az edzői tapasztalat és a labdarúgó múlt miként befolyásolja.

3. A HIPOTÉZISEK MEGHATÁROZÁSA

A célkitűzések alapján a hipotéziseimet az edző – játékos, az edző – szülők közötti konfliktusok helyszíneire, okaira és gyakoriságára, az edzők oktató-nevelő tevékenységére, az edzők konfliktuskezelési stratégiáira vonatkozóan fogalmaztam meg.

Az edző – játékos – szülők közötti konfliktusok helyszíneire és gyakoriságára vonatkozó

H1: A korosztályok előrehaladtával az edző – játékos közötti konfliktusok száma az edzéseken és a mérkőzéseken is növekszik, míg az edző – szülők közötti konfliktusok száma csökken.

Az edző – játékos közötti konfliktusok okaira vonatkozó

H2: Az edző – játékos közötti leggyakoribb konfliktust kiváltó okok az edzéseken és a mérkőzéseken is a rosszul végrehajtott technikai-taktikai megoldásokból erednek.

Az edző – szülők közötti konfliktusok okaira vonatkozó

H3: Az edző – szülők közötti leggyakoribb konfliktust a mérkőzéseken a gyermekük cserejátékosként történő szerepeltetése okozza.

Az edzők oktató-nevelő tevékenységére vonatkozó

H4: Az edzők nagyobb hangsúlyt fektetnek a labdarúgás szakmai tudásanyagának az átadására, mint a játékosok nevelésére.

A labdarúgó edzők konfliktuskezelési stratégiáira vonatkozó

H5: Az NB I-es csapatok utánpótlás edzői gyakrabban használják a győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiát, mint az NB-II-ben és az NB III-ban dolgozó edzők.

H6: A fiatalabb korosztályok edzői gyakrabban használják a problémamegoldó konfliktuskezelő stratégiát, mint az idősebb korosztályoké.

H7: Az általam vizsgált tíz szituációban az edzők a problémamegoldó stratégiát alkalmazzák a leggyakrabban.

H8: A magasabb iskolai végzettség, a pedagógiai végzettség, a testnevelő tanári végzettség és a nagyobb edzői tapasztalat növeli a problémamegoldó konfliktuskezelő stratégia gyakoriságát.

H9: A magasabb edzői képesítéssel rendelkező edzők gyakrabban használják a győztes/vesztes konfliktuskezelési stratégiát.

4. VIZSGÁLATI ANYAG ÉS MÓDSZEREK

Kutatásom első lépéseként a konfliktustörténetek összegyűjtésére és elemzésére koncentráltam, hogy a konfliktusok okaiból és helyszíneiből ki tudjam szűrni a leggyakoribbakat és a legjellemzőbbeket. A Magyar Nemzeti Labdarúgó Bajnokság (NB I, NB II, NB III) utánpótlás edzőinek körében 2010 novemberében egy olyan *írásbeli standard megkérdezést* bonyolítottam le, amelynek kérdései az edzéseken és mérkőzéseken előforduló konfliktusok helyeire, okaira, gyakoriságára és az edzők konfliktuskezelési stratégiáira fókuszálódtak. A konfliktusszituációk kiválasztásánál figyelembe vettem a konfliktustörténetek során összegyűjtött leggyakoribb okokat és azt az elméletet, miszerint a konfliktuskezelő stratégiát a szituáció jellegzetességei, a résztvevők aktuális érzelmi állapota és a konfliktusban résztvevők kapcsolatának jellege nagymértékben befolyásolja (Gombocz 2004; Horváth-Szabó 1997; Szabó 2006; Szőke-Milinte 2004). Mindezeket figyelembe véve a történeteket úgy alakítottam, hogy választ kapjak arra is, hogy az azonos konfliktust kiváltó ok, a résztvevőktől függően (játékos, szülő) valóban megváltoztatja-e az edzők konfliktuskezelő stratégiáit. Ezen kívül az azonos okok és helyszínek miatt arra is választ kaphatunk, hogy a különböző osztályú csapatoknál dolgozó edzők konfliktuskezelő stratégiája miként változik a korosztályok előrehaladtával.

4.1. A vizsgálati minta bemutatása

A csapatok kiválasztásánál szakmai, gyakorlati és tudományos szempontokat is figyelembe vettem. Ezek a következők: magas szintű utánpótlásképzés, magas szintű csapatmenedzselés és az utánpótlás csapatok magas száma. Ezek a szempontok leginkább az élvonalbeli csapatoknál figyelhetőek meg, ezért a kutatásba az NB I, NB II és NB III-as osztályú csapatok U6-U19 korosztályainak utánpótlás edzőit vontam be. A minta a 2010/2011-es Magyar

Nemzeti Labdarúgó Bajnokság 16 NB I-es, 26 NB II-es és 31 NB III-as labdarúgó csapat 582 fő utánpótlás edzőjéből tevődik össze. A mintával kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy „sajátos” mintaként kell kezelni. A reprezentativitást az NB I és NB II-es csapatok teljeskörű felmérésével, az NB III-as csapatoknál pedig a mindegyik csoportban végzett rangsor alapú mintavétellel valósítottam meg. A 2010 novemberében felvett adatok egy helyzetkép kialakítását teszik lehetővé, de a megállapítások hosszabb időtávra is érvényesek, mert az edzők több éves, illetve évtizedes tapasztalatait tükrözik.

4.2. Az adatok feldolgozásának módszere

A begyűjtött kérdőívek adatait megfelelő kódolás után először *Microsoft Excel táblázatba* gyűjtöttem össze. Az összehasonlíthatóság miatt az egymás mellett lévő korosztályokat összevontam, így hét korosztályt kaptam (U6-U7; U8-U9; U10-U11; U12-U13; U14-U15; U16-U17; U18-U19). A gyermeklabdarúgás, az ifjúsági és a junior korosztályok eredményeinek elkülönítése miatt az utánpótlás csapatok korosztályait két korosztálycsoportra bontottam (U6-U12 és U13-U19). A feldolgozást és az elemzést matematikai-statisztikai módszerekkel SPSS (Statistical Package for Social Science) szoftver segítségével végeztem (Sajtos–Mitev 2007). A fent említett kategóriák szerint kereszttáblázatokat készítettem, majd a chi-négyzet próba segítségével kapott értékeket elemeztem és levontam a következtetéseket. A magas mintavételi arányok és elemszámok jó minőségű becslésekre adnak lehetőséget.

5. A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA

A megállapításaimat a konfliktusok helyszíneire és okaira adott válaszok átlagos gyakorisági skálaértékei, az oktató-nevelő tevékenység fontossági szempontjainak átlagértékei és az egyes konfliktuskezelő stratégiák százalékos értékének a nagysága, és ezeknek az egymáshoz viszonyított aránya alapján tettem meg. A feltett kilenc hipotézisemből négy beigazolódott (H4, H6, H8, H9), három csak részben (H1, H2, H7), és kettő pedig nem igazolódott be (H3, H5).

H1: A korosztályok előrehaladtával az edző – játékos közötti konfliktusok száma az edzéseken és a mérkőzéseken is növekvő, míg az edző – szülők közötti konfliktusok száma csökkenő tendenciát mutat.

Egy kivételtől eltekintve az edző – játékosok közötti konfliktusok száma a korosztályok előrehaladtával növekvő tendenciát mutat. Ez a kivétel az edzéseken a

csapatválasztás közben, a fiatalabb korosztályoknál azért alakulhatott ki (1,64; 1,60), mert ők jobban ragaszkodnak ahhoz, hogy a barátjukkal egy csapatba kerüljenek, és érzékenyebben reagálnak arra, ha az ellenfél csapata már a választáskor erőfölénybe kerül. Az edző – szülők közötti konfliktusok csökkenésének az is lehet az oka, hogy a szülők egyre ritkábban kísérik a gyermekeiket edzésre, így kevesebb alkalommal kerülnek személyes kapcsolatba a gyermekük edzőjével. A játékosok önállósodásának az a következménye, hogy a konfliktusaiknál a szülők szerepvállalása csökken, mivel a játékosok képesek már saját álláspontjukat érvényesíteni. A fenti érveket figyelembe véve megállapítható, hogy az első hipotézisem a csapatválasztásnál tapasztalt értékek miatt csak részben igazolódott be.

H2: Az edző – játékos közötti leggyakoribb konfliktust kiváltó okok az edzéseken és a mérkőzéseken is a rosszul végrehajtott technikai-taktikai megoldásokból erednek.

Ennek alapján megállapítható, hogy a mozgások kivitelezésének hibáit az edzők a korosztályok előrehaladtával egyre inkább kritikusabban szemlélik az edzéseken és a mérkőzéseken is. A fiatalabb korosztályoknál a rosszul végrehajtott technikai – taktikai megoldásokkal szemben a mérkőzéseken elnézőbbek (1,94), mint az edzéseken (2,17). Ennek a magyarázatát abban látom, hogy a fiatal játékosokat a mérkőzéseken az edzők többsége nagyon helyesen, a hibákra történő azonnali reakciók helyett, inkább buzdítással motiválja. Az idősebb játékosoknál is az edzéseken gyakoribbak ezek a konfliktusok (2,53), de a mérkőzéseken is első helyre kerültek a rangsorban (2,31). A gólhelyzet kihagyására a fiatalabb korosztályoknál az edzők a mérkőzéseken még nem reagálnak annyira felháborodottan, mint az idősebb korosztályoknál dolgozó edzők (1,78; 2,27). Nyilvánvaló, hogy ez a fokozódó teljesítménykényszernek köszönhető. Mindkét korosztálycsoportra érvényes, hogy a rossz technikai-taktikai megoldásokat az edzők elsősorban az edzéseken próbálják kijavítani (2,17; 2,53).

Az edzők gondolkodásában tudatosítani kell, hogy a mérkőzéseken a fokozottabb teljesítménykényszer miatt a játékosok gyakrabban hibáznak, amit csak a megfelelő kommunikációs stílusban adott edzői utasításokkal, hibajavításokkal és buzdításokkal lehet csökkenteni. A fenti érvekkel alátámasztva megállapítható, hogy hipotézisem csak a felsőbb korosztályokra vonatkozóan igazolódott be, mivel náluk az edzéseken és a mérkőzéseken is a rosszul végrehajtott technikai és taktikai megoldások miatt létrejövő konfliktusok kerültek a rangsorban az első helyre. A fiatalabb korosztályoknál ez csak a mérkőzésekre igaz, így a hipotézisem csak részben igazolódott be.

H3: Az edző – szülők között a leggyakoribb konfliktust a mérkőzéseken a gyermekük cserejátékosként történő szerepeltetése okozza.

A válaszokból kiderült, hogy a fiatalabb és az idősebb korosztályok szülei a gyermekük cserejátékosként történő szerepeltetése miatt a mérkőzéseken hasonló gyakorisággal kerültek konfliktusba (1,74; 1,74). Az is jól látható, hogy a fiatalabb korosztályok szüleit a gyermekük cserejátékosként pályán eltöltött ideje érzékenyebben érinti, mint maga az a tény, hogy gyermekük cserejátékosként szerepel (1,84; 1,74). A leggyakoribb edző – szülők közötti konfliktusok a mérkőzésen a fiatalabb korosztályoknál a pálya széléről adott szülői utasítások miatt keletkeztek (2,29). Ilyenkor a játékosok döntési helyzetbe kerülnek, hogy az edzőjük vagy a szüleik utasítását kövessék. Nyilvánvaló, hogy ez megnehezíti a játékra történő koncentrációt, ami a teljesítményük csökkenését eredményezheti. Célszerű a szülőkre vonatkozó magatartásokat a szezon elején meghatározni, hogy tisztában legyenek a lehetőségeikkel. A szülők tájékoztatása a mérkőzésen történő szülői magatartásról a fiatal és az idősebb korosztályoknál is az edzők oktató-nevelő tevékenységének fontossági szempontjai közül a rangsorban az utolsó helyekre került (21. 22.). Ez talán magyarázatul is szolgálhat a jelenségre. Néhány egyesületnél megfigyelhető, hogy a szülők tartózkodási helyét az edzéseken egységesen meghatározzák, hogy a konfliktusokat elkerüljék. A fenti érvekkel alátámasztva megállapítható, hogy hipotézisem nem igazolódott be, mert mindkét korosztálycsoportnál a szülők elfogult utasításai miatt gyakoribbak voltak a konfliktusok, mint a gyermek cserejátékosként történő szerepeltetése miatt.

H4: Az edzők nagyobb hangsúlyt fektetnek a labdarúgás szakmai tudásanyagának az átadására, mint a játékosok nevelésére.

A fontossági sorrendben a labdás koordináció értéke (4,83) és a labdarúgás szeretete (4,83) megelőzte a játékosok személyiségformálásához (4,62) és a pedagógiai ismeretek alkalmazásához (4,56) tartozó fontossági értékeket. A korosztálycsoportonkénti bontásban ez a rangsor némiképp megváltozott, amiből az következik, hogy a fiatalabb korosztályok edzői a játékosok nevelésére nagyobb hangsúlyt fektetnek (4,67), mint az idősebb korosztállyal foglalkozó kollégáik (4,57). A labdás koordináció fejlesztése mindkét korosztálycsoportnál fontosabb (4,85; 4,81), mint a kondicionális képességek fejlesztése (4,24; 4,60). Az eredmények azt bizonyítják, hogy az edzők munkájuk közben nagyobb hangsúlyt fektetnek a sportszakmai tudás átadására, mint a játékosok nevelésére. A fenti érvekkel alátámasztva megállapítható, hogy a hipotézisem beigazolódott.

H5: Az NB I-es csapatok utánpótlás edzői gyakrabban használják a győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiát, mint az NB-II-ben és az NB III-ban dolgozó edzők.

A Magyar Nemzeti Bajnokság csapatait a tudásszintjüknek megfelelően 3 osztályba sorolják. Az első osztályú csapatok teljesítményét a tabellán elfoglalt helyezésük alapján értékelik, ami egyben az edzők munkáját is tükrözi. Egy-egy mérkőzés eredményéből messzemenő következtetéseket még nem érdemes levonni, de a szezon mérkőzésein megszerzett pontok már realisabb képet adhatnak a véleményformáláshoz. A teljesítménykényszer miatt az élvonalbeli edzők igyekeznek minél eredményesebbek lenni, ezért a feladatok végrehajtása közben megpróbálják az akaratukat minél jobban érvényesíteni a játékosaikkal szemben. Az NB I-ben a győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiát 3,2 %-ban, az NB II-ben 4,7 %-ban, az NB III-ban pedig 3,3 %-ban választották az edzők. A szülőkkel szemben kissé magasabb értékeket mutatnak (3,9%, 5,4%, 3,3%). Az eredményekből kiderül, hogy hipotézisem nem igazolódott be, mert az NB II-ben és az NB III-ban is, ha nem is jelentősen, de magasabb az edzők győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiáinak a százalékos aránya.

H6: A fiatalabb korosztályok edzői gyakrabban használják a problémamegoldó konfliktuskezelő stratégiát, mint az idősebb korosztályoké.

A korosztálycsoportonkénti konfliktuskezelő stratégiák összegzésének százalékos megoszlásából kiderült, hogy a fiatalabb korosztályok edzői a problémamegoldó stratégiát 65,4%-ban, míg az idősebb korosztályok edzői 61,2%-ban választották. Ennek az lehet az oka, hogy a kisebbeknél az ellentétek kezelésénél hangsúlyosabban kell arra figyelni, hogy az ő érdekeiket, szándékaikat és igényeiket is számon kell tartania az edzőknek a döntéseik meghozatalakor. Ehhez nagy türelemre, megértésre és empátiára van szükség. A fiatalabb korosztályok edzői a győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiát 3,6%-ban, míg az idősebbek 4,8%-ban választották. Ez abból adódhat, hogy az eredménycentrikusság még nem annyira elsődleges szempont a fiatal korosztályok edzői számára. A szülőkkel kialakult konfliktusok vonatkozásában megállapítható, hogy az alacsonyabb korosztályok szüleivel szemben a problémamegoldó stratégia hangsúlyosabb (65,9%), mint az idősebb korosztályok szüleinél (62,6%). Az eredményekből levont következtetésem alátámasztják, hogy a hipotézisem igaznak bizonyult.

H7: Az általam vizsgált tíz szituációban az edzők a problémamegoldó stratégiát alkalmazzák a leggyakrabban.

A késésnél az edzők a *játékosokkal szemben* 46,6%-ban, a cserejátékosok esetében 83,7%-ban, a szerepkörnél 51,6%-ban, a más irányú tehetségénél 53,1%-ban, a keretszűkítésnél 75,7%-ban választották a problémamegoldó stratégiát. A késésnél az edzők a *szülőkkel szemben* 71,4%-ban, a cserejátékosok esetében 86,2%-ban, a szerepkörnél 43,4%-ban, a más irányú tehetségénél 46,4%-ban, a keretszűkítésnél 73,0%-ban választották a problémamegoldó stratégiát. Hipotézisem a játékosokkal szemben beigazolódott, mert a problémamegoldó stratégia gyakorisága az első öt szituációban a legmagasabb értékeket kapta. A szülőkkel szemben a szerepkörnél, a más irányú tehetségénél és a keretszűkítésnél a problémamegoldó stratégiához tartozó értékek alacsonyabbak, mint a játékosoknál, ami a kompromisszumkereső stratégiához tartozó értékek növekedésének köszönhető. Ez azt jelenti, hogy az előbb említett szituációkban az edzők a szülőkkel szemben inkább hajlamosak a tárgyalásra, mint a problémamegoldásra. A tíz szituációban, az edző – szülők közötti szerepkörrel kapcsolatos konfliktus kivételével, az edzők a problémamegoldó stratégiát választották leggyakrabban. A legnagyobb különbség a késésnél van, aminek oka az lehet, hogy az edzők a játékosokkal szemben sokkal alkalmazkodóbbak, illetve elkerülőbbek, mint a szülőkkel. Az eredményekből az is kiderül, hogy a cserejátékosokkal kapcsolatos konfliktusoknál az edzők a szülőkkel szemben versengőbbek voltak (6,5%; 7,2%).

A fenti érveket figyelembe véve megállapítható, hogy hipotézisem csak részben igazolódott be a szerepkörrel kapcsolatos edző – szülők közötti konfliktus miatt, ahol a problémamegoldó stratégia százalékos megoszlásának értéke kevesebb (43,4%), mint a kompromisszumkereső stratégiához tartozó százalékos érték (49,6%).

H8: A magasabb iskolai végzettség, a pedagógiai végzettség, a testnevelő tanári végzettség és a nagyobb edzői tapasztalat növeli a problémamegoldó konfliktuskezelő stratégia gyakoriságát.

Az érettségivel nem rendelkező edzők a *játékosokkal szemben* a problémamegoldó stratégiát 60,6%-ban, a felsőfokú végzettséggel rendelkező edzők 64,5%-ban, a pedagógiai végzettséggel nem rendelkező edzők 60,3%-ban, a pedagógiai végzettséggel rendelkező edzők 65,5%-ban, a testnevelő tanári végzettséggel nem rendelkező edzők 60,1%-ban, a testnevelő tanári végzettséggel rendelkező edzők 65,6%-ban, az alacsonyabb edzői tapasztalattal rendelkező edzők 62,2%-ban, a magasabb edzői tapasztalattal rendelkező edzők

64,7%-ban alkalmazzák. Jól látható, hogy a felsorolt tényezők minden esetben növelték a problémamegoldó stratégia százalékos arányát.

Az érettségivel nem rendelkező edzők a *szülőkkel szemben* a problémamegoldó stratégiát 64,6%-ban, a felsőfokú végzettséggel rendelkező edzők 64,9%-ban, a pedagógiai végzettséggel nem rendelkező edzők 63,5%-ban, a pedagógiai végzettséggel rendelkező edzők 65,3%-ban, a testnevelő tanári végzettséggel nem rendelkező edzők 63,3%-ban, a testnevelő tanári végzettséggel rendelkező edzők 65,1%-ban, az alacsonyabb edzői tapasztalattal rendelkező edzők 65,9%-ban, a magasabb edzői tapasztalattal rendelkező edzők 68,1%-ban alkalmazzák a problémamegoldó stratégiát. Jól látható, hogy a felsorolt tényezők itt is minden esetben növelték a problémamegoldó stratégia százalékos előfordulását. Összességében megállapítható, hogy a felsorolt tényezők minden esetében az edzők – játékos és az edzők – szülők közötti problémamegoldó stratégiák gyakoriságát növelték. A fenti érvekkel alátámasztva megállapítható, hogy hipotézisem beigazolódott.

H9: A magasabb edzői képesítéssel rendelkező edzők gyakrabban használják a győztes/vesztes konfliktuskezelési stratégiát.

A középfokú edzők a *játékosokkal szemben* a győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiát 3,7%-ban, a szakedzők 3,2%-ban, az UEFA Pro licenszes edzők 6,7%-ban, az UEFA A licenszes edzők 5,7%-ban, az UEFA B licenszes edzők 3,5%-ban és az MLSZ D licenszes edzők 3,7%-ban választották.

A középfokú edzők a *szülőkkel szemben* a győztes/vesztes konfliktuskezelő stratégiát 4,1%-ban, a szakedzők 4,4%-ban, az UEFA Pro licenszes edzők 10%-ban, az UEFA A licenszes edzők 6,4%-ban, az UEFA B licenszes edzők 3,6%-ban és az MLSZ D licenszes edzők 3,8%-ban alkalmazták volna. A stratégiák megoszlásának százalékos arányából kiderül, hogy az UEFA Pro licenszes edzők alkalmazzák leggyakrabban a győztes/vesztes stratégiát mind a játékosokkal és a szülőkkel szemben is (6,7%; 10%). A legmagasabb labdarúgó edzői képesítést valószínűleg azért szerezték meg, hogy munkájukhoz biztosítsák a magas szintű elméleti és gyakorlati háttérrel. A képzésük során tudatosult bennük, hogy a profi csapatoknál elsődleges a csapat teljesítménye, amiért a játékosoknak hatalmas erőfeszítéseket kell tennie. Ezt nem minden játékos tudja megjegyzések nélkül megvalósítani, amit az UEFA Pro licenszes edzők tolerálnak a legkevésbé. A legmagasabb edzői képesítés birtokában olyan nagy önbizalommal lépnek fel a konfliktusos helyzetekben, amelynek következtében kevésbé fogadják el a játékos és szülői megnyilvánulásokat, véleményeket. A fenti érvekkel alátámasztva megállapítható, hogy hipotézisem beigazolódott.

6. ÖSSZEGZÉS

A szakirodalom tanulmányozása során felszínre került adatok és a kutatásom eredményei is azt igazolják, hogy a konfliktuskezelő stratégiát több tényező is befolyásolja (Szekszárdi 1994a, 1994b; Szabó 2006, Szőke-Milinte 2004, 2006). Ezek egy része a résztvevők személyiségjegyeivel, képzettségével, szociális háttérével, életkorával, a résztvevők egymáshoz való viszonyával, a másik rész pedig azzal a környezettel és szituációkkal hozható összefüggésbe, ahol az ütközések lezajlanak. Ezért a konkrét konfliktusszituációk megoldása előtt arra is rákérdeztem, hogy az edzések és a mérkőzések közben melyek azok a konfliktusterek, ahol az edzők eddigi tapasztalataik alapján a legtöbb konfliktussal szembesültek. Azt is megvizsgáltam, hogy az iskolai és az edzői képesítés, a pedagógiai végzettség, a testnevelő tanári végzettség, a labdarúgó múlt és az edzői tapasztalat hogyan befolyásolja a konfliktuskezelő stratégiák megoszlását a különböző szituációkban. A felszínre került adatokkal kapcsolatban meg kell említeni, hogy azok az edzők nézőpontját tükrözik, ami nyilvánvalóan eltér a játékosok, vagy a szülők véleményétől.

Vizsgálatomban jól nyomon követhető, hogy a konfliktuskezelési stratégiák százalékos megoszlását elsősorban a szituációk, másodsorban a résztvevők egymáshoz való viszonya és az életkori sajátosságok befolyásolják a legjobban. Ezt alátámasztja, hogy az edzők konfliktuskezelési stratégiái a különböző szituációkban a játékosokkal szemben másként alakultak, mint a szülőkkel szemben. A magasabb iskolai végzettség, a pedagógiai végzettség, a testnevelő tanári végzettség és a nagyobb edzői tapasztalat növeli a problémamegoldó konfliktuskezelő stratégia gyakoriságát a játékosokkal és a szülőkkel szemben is. A magasabb edzői képesítéssel rendelkező edzők gyakrabban használják a győztes/ vesztes konfliktuskezelési stratégiát, mint az alacsonyabb képesítéssel rendelkező kollégáik.

A konfliktuskezelő stratégiák alkalmazásának használatával és az elemzésükkel kapcsolatban mindenképp meg kell említeni, hogy egyik sem nevezhető jónak vagy rossznak, mivel az adott szituáció és a résztvevő felek egymáshoz való viszonya erőteljesen befolyásolja, hogy a résztvevők miként cselekednek a konfliktuskezelés történeti lefolyása közben. A felek legnagyobb meglepedését a legtöbb esetben a problémamegoldó stratégia hívja ki, de ez csak akkor valósítható meg, ha mindkét félben megvan az erre való törekvés. Előfordulhat, hogy bizonyos szituációkban valaki tudatosan olyan stratégiát választ, ami teljesen különbözik a tőle megszokott, és ezért elvárható magatartástól. Az egyén, illetve néha a közösség érdeke is befolyásolja, hogy a résztvevők melyik stratégiát alkalmazzák. Nézőpont kérdése, hogy a felek céljainak eléréséhez, melyik konfliktuskezelési stratégia nevezhető a

legjobb. Ehhez viszont tisztában kell lenni a másik fél céljaival, amit a másik fél nem minden esetben hoz a másik tudomására.

7. AZ EREDMÉNYEK HASZNOSÍTHATÓSÁGÁNAK LEHETŐSÉGEI

A kutatás eredményei kiindulópontként szolgálhatnak azoknak a kutatóknak, akik az edző – játékos és az edző – szülők közötti konfliktusokat mélyrehatóbban szeretnék vizsgálni. A hipotézisek megválaszolásából levont következtetések hasznosak lehetnek az edzők, a játékosok és a szülők számára is. Az eredmények jól hasznosíthatók az edzőképzés és a testnevelő tanárképzés területén is. Ezen kívül olyan egyesületek számára is útmutatást nyújthat, ahol az edzők, játékosok és a szülők konfliktusainak a megoldására fokozott figyelmet szentelnek. A felszínre került korosztályonkénti leggyakoribb konfliktust kiváltó okok, helyszínek és a hozzájuk legjobban illeszkedő konfliktuskezelő stratégiák tudatában az edzőknek és a testnevelő tanároknak lehetősége nyílik a konfliktusokra előre felkészülni. A várható konfliktust kiváltó okok ismeretében ezeket akár meg is szüntethetik, amelyek hatására olyan nyugodt légkört tudnak teremteni, ahol oktatási-nevelési célkitűzéseiket maradéktalanul meg tudják valósítani. Az eredmények bemutatása közben lehetőség nyílt olyan kritikai megfogalmazásokra is, amelyek tanulságul szolgálhatnak a pályakezdő testnevelő tanárok és a labdarúgó edzők számára. Ezek támpontot, kapaszkodót nyújthatnak, amelynek segítségével némileg ellensúlyozni tudják a konfliktuskezelés területén szerzett kevés gyakorlati tapasztalatukat. A következőkben bemutatom az eredmények hasznosításának lehetőségeit az edzőképzés és a testnevelő tanárképzés vonatkozásában.

7.1. Az edzőképzések vonatkozásában

A kutatás eredményeiből levont következtetéseim megerősítettek abban, hogy a labdarúgó edzőképzések tematikájában hangsúlyosabb szerepet kell biztosítani a pedagógiai és pszichológiai ismereteknek. Ezen belül kiemelten szükséges foglalkozni a konfliktuspedagógiával. A leendő edzőket fel kell készíteni a konfliktusokkal kapcsolatos hatékony pedagógiai magatartásra. Ezt szolgálják azok a kiscsoportos foglalkozások, ahol szituációs játékok közben rögtönzött konfliktushelyzeteket játszanak el, majd közösen elemzik a különböző megoldásokat. Eközben fejlődik a résztvevők konfliktusérzékenysége és konfliktusmegoldó képessége. Ezek a foglalkozások nagyon jól beilleszthetőek az UEFA felügyelete mellett zajló edzőképzésbe. Minden edzőnek tisztában kell lennie az elsődleges

konfliktuskezelő stratégiákkal, hogy a konfliktusok megoldása közben már valamely elméleti tudásra alapozott irányvonal mentén találják meg a legcélszerűbb megoldásokat. Nem elhanyagolható az a tény sem, hogy a játékosok példaértékűnek veszik az edzőjük konfliktuskezelési stílusát. Ebből az következik, hogy a felnövekvő ifjúság utánozza a megfigyelt példát. Ők abban a tudatban élnek, hogy az edzőjük viselkedése a minta. Az edzőknek tudatosan kell felhasználni a nézeteltérések közben adódó nevelési lehetőségeket. Óriási a felelősségük, hisz napjainkban a családi háttér egyre kevesebb lehetőséget biztosít a gyerekek nevelésére. Az iskola, a kulturális intézmények és a sportegyesületek próbálják ugyan a hiányosságokat pótolni, de nem tudnak olyan hatékonyak lenni, mint a család. Ezért létfontosságúnak tartom az edző – szülő – játékos kapcsolat őszinte megnyilvánulásait. Ezen a területen bőven vannak olyan kitörési pontok, amelyek mérhető változást idézhetnek elő a labdarúgó utánpótlásképzésben. Szeretném kiemelni azokat a lehetőségeket, amelyeket az edzőknek kell biztosítani a szülők részére, hogy a három fél (edző – szülő – játékos) nézeteiről eszmecsere folytathassanak. Ez lehet akár egy szülői értekezlet is, de előfordulhat olyan eset is, amit négy szemközt kell megbeszélni akár a játékosal, akár a szülővel. A szülői értekezleten az edzőnek ismertetnie kell az edzői filozófiáját, amiben ki kell térnie a játékosok és a szülők viselkedésére, az edzéseken és mérkőzéseken elvárható helyes szurkolói magatartásra. Az edzői filozófiának az egyesület filozófiájához kell alkalmazkodnia, hogy a konfliktusok létrejöttének valószínűsége a minimálisra csökkenjen.

7.2. A testnevelő tanárképzés vonatkozásában

A kapott eredmények bizonyos esetekben jól adaptálhatók az iskolai testnevelés környezetére is. Az iskolák közötti labdarúgó mérkőzések hangulata, versengő légköre néha vetekszik, sőt felül is múlhatja az egyesületi bajnoki mérkőzéseket. A versengő légkör pedig kitűnő „táptalaja” a konfliktusok megjelenésének. A testnevelő tanár szinte ugyanazokba a konfliktushelyzetekbe kerülhet, mint a labdarúgó edzők. A késés, a cserejátékosok megnevezése, a nem megfelelő poszton történő játszátás, a pályán töltött kevés idő, a más irányú tehetség és a keretszűkítés az ő esetükben is konfliktust kiváltó ok lehet. A megfelelő tanítási gyakorlattal rendelkező testnevelő tanároknak nem jelent már különösebb gondot az ilyen jellegű konfliktusok megoldása, de a tanári pályájuk kezdetén lévő fiatal kollégák még nem igazán tudják a fent említett problémákat kezelni. Az elméleti háttér a gyakorlat közben szerzett tapasztalatokkal, és az azokból levont következtetésekkel együtt teszi lehetővé a legjobb megoldásokat, döntéseket. Az elméleti háttér a tanárképző intézmények BSc és MSc

szakán elég hangsúlyosan szerepel, de a gyakorlati tapasztalat megszerzésére már kevesebb lehetőség nyílik. Ezt próbálják ellensúlyozni a konfliktuskezelési tréningek, amelyeken lehetőség nyílik más szerepkörben is átélni a konfliktusokat, majd közösen megvitatni a megoldásokat. A testnevelő – edző szakos hallgatóknak olyan konfliktustörténeteket kell elemezni, amelyekkel pályafutásuk során nagy valószínűséggel találkoznak majd. Véleményem szerint a konfliktustörténetek alapján összeállított konfliktusszituációk megfelelnek ezeknek a feltételeknek, ezért azt javaslom, hogy ezeket mindenképp dolgozzák fel a konfliktuskezelési tréningeken. Az előnyt számukra az jelenti, hogy nagyobb önbizalommal, határozottabban léphetnek majd fel az ilyen vagy ehhez hasonló konfliktusok kezelése közben.

8. A KUTATÁS ÚJ VAGY ÚJSZERŰ EREDMÉNYEI

A kutatás első lépéseként összegyűjtöttem és csoportosítottam a konfliktussal kapcsolatos szakkifejezéseket, a konfliktusok kialakulását elősegítő tényezőket és a konfliktuskezeléshez szükséges képességeket. Erre már többen is kísérletet tettek (Horváth-Szabó 1997; Horváth-Szabó–Vigassyné 2001; Szekszárdi 1994a, 1994b; Szőke-Milinte 2006), de a téma bonyolultsága miatt még mindig találhatóak értelmezési különbségek. A rendszerezéssel arra törekedtem, hogy egyértelműbb képet kapjak és a kritikus részeknél felhívjam a figyelmet ezek újbóli átgondolására és meghatározására.

A minta nagy elemszáma (582 fő) és reprezentativitása miatt az alapadatok nagyon hasznos információkat nyújthatnak azoknak, akik az utánpótlásban dolgozó labdarúgó edzők életkorával, iskolai végzettségével, pedagógiai végzettségével, edzői képesítésével, edzői tapasztalatával és játékos múltjával kapcsolatos statisztikai adatokra kíváncsiak. Az alapadatokkal kapcsolatban több esetben is szignifikáns összefüggéseket tapasztaltam. Az utánpótlásban dolgozó edzők konfliktuskezelő stratégiáit rajtam kívül Magyarországon még nem kutatta senki (Németh 2005, 2006). Előző kutatásaim egy reprezentatívnak nem mondható, jóval kisebb elemszámú mintán történtek, így az eredmények összehasonlításánál ezt figyelembe kell venni. A konfliktusok helyeinek és okainak a feltérképezését jelen kutatásomban sokkal részletesebben feltártam és a konfliktuskezelő stratégiákat szituációk segítségével vizsgáltam. Ez a két szempont előrelépést jelent előző kutatásaimhoz képest. Újdonságnak számít az is, hogy megvizsgáltam, hogy az osztályok, a korosztályok, az életkor, az iskolai végzettség, a pedagógiai végzettség, a testnevelő tanári végzettség, az edzői

képesítés, az edzői tapasztalat és a játékos múlt miként hat a konfliktuskezelő stratégiáik megoszlására.

A konfliktusszituációkat úgy állítottam össze, hogy megvizsgálhassam, hogy ugyanaz a konfliktust kiváltó ok más résztvevővel megváltoztatja-e a konfliktuskezelő stratégiákat. Ezért az első öt konfliktusszituáció az edző – játékos közötti és a második öt az edzők – szülők közötti ugyanazon konfliktusokra vonatkoztak. Az áttanulmányozott szakirodalomban nem talákoztam ilyen módszerrel, így ez is újszerűnek nevezhető.

A kutatás során felszínre került konfliktusok alapul szolgálhatnak olyan konfliktusszituációk összeállításához, amelyeket a konfliktuskezelő tréningeken megfelelő szakmai felügyelet és irányítás mellett, a hallgatók és az edzőjelöltek a szerepjátékok közben modellezhetnek, majd elemezhetnek.

A fent említett érvek alapján megállapítható, hogy a kutatás több területe is tartalmaz olyan újdonságokat, amelyeket a kutatók hasznosítani tudnak majd a munkájukban.

9. A KUTATÁS TOVÁBBI LEHETŐSÉGEI

A kutatás a különböző korosztályokhoz tartozó edzői konfliktuskezelő stratégiákat tükrözi az edzők szemszögéből. A következőkben részletezem a kutatás további lehetőségeit:

1. A konfliktusok kutatásának módszerei közül előszeretettel alkalmazzák a szituációs helyzetek elemzését. Véleményem szerint az adott szituáción kívül a konfliktusban résztvevők személyiségjegyei is kihatással lehetnek a konfliktuskezelési folyamatokra. Érdeemes lenne ezért egy olyan vizsgálatot is végrehajtani, amelyek a konfliktuskezelő stratégiákat a személyiségjegyek és az edzői vezetési stílusok tükrében vizsgálja. A nehézséget az okozhatná, hogy mint a személyiségvizsgáló és az edzői vezetési stílust vizsgáló kérdőívek kitöltése sok időt vesz igénybe.
2. A játékosok és a szülők álláspontját is érdemes lenne vizsgálni, hogy ők miként élik át az edzéseken és a mérkőzéseken megjelenő konfliktusokat. Nyilvánvaló, hogy a konfliktusok lefolyása közben az egyes szereplők másként ítélik meg a konfliktuskezelés módszereit, eljárásait és stílusait. A különböző nézőpontból végzett kutatások összevetése arra is választ adna, hogy a különbségek milyen mértékben, és mely szituációkban mutatkoznak meg legmarkánsabban. Ez csak akkor lehetséges, ha a csapat játékosainak és a játékosok szüleinek a véleményét össze lehet hasonlítani az edzőjük saját magáról alkotott képével. A szülők esetében a kérdőíves kutatás könnyen megvalósítható, de a gyermekkorú játékosok megkérdezéséhez szülői engedélyre is szükség van. A játékosok

megkérdését 14 éves kortól javasolnám, mert átlagosan ebben a korban érik el azt a fejlettségi szintet, hogy a kérdésekre a gondolataikat írásban is képesek legyenek kifejezni.

3. Az utánpótlás szakágvezetőkkel készített mélyinterjú vizsgálatok fényt deríthetnének arra, hogy milyen módszerekkel próbálják az edzők tevékenységét irányítani. Ebből arra is lehetne következtetni, hogy milyen lépéseket tesznek a korosztályos csapatok környezetében felszínre kerülő konfliktusok kezelésére.
4. A vizsgálatokat ki lehetne terjesztetni a megyei osztályú csapatokra is, azonban itt az utánpótláscsapatok száma jóval kevesebb, az is előfordul, hogy egy edző több korosztályt összevonva tartja meg az edzéseket. Ez megnehezíti a korosztályok eredményeinek az elkülönítését és az eredmények összevetését.
5. A fentiekén kívül a csapatok eredményeinek földrajzi szempontú vizsgálatával (megyei, régiónkénti, országonkénti) érdekes és hasznos információk kerülhetnének a felszínre.

A szerző témához kapcsolódó publikációi

Szerkesztés:

Németh Zsolt (szerk. 2006): Az interakció jelentősége a labdarúgásban konferenciakötet.

PTE TTK Testnevelés- és Sporttudományi Intézet, 76.

Szaklektor: Nagykáldi Csaba ISBN 963-642-086-6

Tanulmánykötet részlet:

Németh Zsolt (2003): Edzői vezetési stílusok vizsgálata az interakció tükrében az utánpótláskorú labdarúgó csapatoknál. In: Mónus A. (szerk.): IV. Országos Sporttudományi Kongresszus II. Budapest, MSTT, 234-237. ISBN 963-218-093-3

Németh Zsolt (2006): Az edző és a játékosok közötti konfliktusok kezelésének jelentősége.

In: Németh Zsolt (szerk.): Az interakció jelentősége a labdarúgásban konferenciakötet.

PTE TTK TSTI, Pécs, 43-60. ISBN 963-642-086-6

Németh Zsolt (2006): Konfliktus megoldási javaslatok labdarúgók csapatalakítási folyamatában. „A sport és tudomány napja” konferenciakötet.

PTE TTK TSTI, Pécs, 43-55. ISBN 963-642-093-9

Folyóiratcikk, abstract:

Németh Zsolt (2003): Edzői vezetési stílusok vizsgálata az interakció tükrében az utánpótláskorú labdarúgó csapatoknál. Magyar Sporttudományi Szemle 2003/3 28.

Németh Zsolt (2005): Labdarúgó edzők konfliktuskezelő kultúrájának vizsgálata. Magyar Sporttudományi Szemle, 6. évf. 23. sz. 2005/3 40.

Németh Zsolt (2007): Konfliktuskezelési stratégiák vizsgálata végzős testnevelés szakos hallgatók körében. Magyar Sporttudományi Szemle, 8. évf. 31. sz. 2007/3 35.

Németh Zsolt (2011): Az edző – játékos – szülők közötti nézeteltérések kezelése a labdarúgásban. Magyar Sporttudományi Szemle, 12. évf. 46. sz. 2011/2 60-61.

Németh Zsolt (2011): Konfliktusterek a labdarúgó edző – játékos – szülő kapcsolat interakcióiban. Magyar Edző, 2011/3 52.

Konferencia részvétel előadással, előadás kivonattal (nemzetközi):

Németh Zsolt (2006): A study of the conflict management culture of football players World Congress of Performance Analysis of Sport 7, Book of Abstracts, 47.

Szombathely, 2006. 08. 23-26.

Németh Zsolt (2010): Considering the Methodology of Research on Conflict Management Strategies in Physical Education and Sport Sciences. 3 rd International Conference for Theory and Practice in Education. Intercultural Communication, Multicultural Education. Book of Abstracts 93. ISBN 978-963-88422-6-8
Békéscsaba, 2010. 05. 27-29.

Konferencia részvétel előadással, előadás kivonattal (hazai):

Németh Zsolt (2003): Az interakciót befolyásoló tényezők elemzése edző és játékosok között az utánpótláskorú labdarúgó csapatoknál. XXVI. OTDK Testnevelés- és Sporttudományi Szekció előadás kivonat 90-91. ISBN 263-7287-132 Győr, 2003. 04. 10-12.

Németh Zsolt (2003): Edzői vezetési stílusok vizsgálata az interakció tükrében az utánpótláskorú labdarúgó csapatoknál. In: Mónus A. (szerk.): IV. Országos Sporttudományi Kongresszus II. Budapest, MSTT, 234-237. ISBN 963-218-093-3
Szombathely, 2003. 10. 17-18.

- Németh Zsolt (2005): Konfliktushelyzetek a labdarúgásban edző és játékosok között az interakció tükrében. XXVII. OTDK Testnevelés- és Sporttudományi Szekció
Rezümé kötet 90. ISBN 963-7336-16-8 Nyíregyháza, 2005. 03. 23-24.
- Németh Zsolt (2005): Labdarúgó edzők konfliktuskezelő kultúrájának vizsgálata.
Magyar Sporttudományi Szemle 6. évf. 23. sz. 2005/3 40.
V. Országos Sporttudományi Kongresszus, Budapest, 2005. 10. 27-28.
- Németh Zsolt (2006): Az edző és a játékosok közötti konfliktusok kezelésének jelentősége.
In: Németh Zsolt (szerk.): Az interakció jelentősége a labdarúgásban konferenciakötet.
PTE TTK TSTI, Pécs, 43-60. ISBN 963-642-086-6 Pécs, 2005. 09. 23.
- Németh Zsolt (2006): Konfliktus megoldási javaslatok labdarúgók csapatalakítási folyamatában. „A sport és tudomány napja” konferenciakötet.
PTE TTK TSTI, Pécs, 43-55. ISBN 963-642-093-9 Pécs, 2006. 04. 28.
- Németh Zsolt (2006): A csapatalakítás közben adódó konfliktushelyzetek pedagógiai, pszichológiai háttere az utánpótláskorú labdarúgó csapatoknál. 36. Mozgásbiológiai konferencia előadáskivonatok 19. Budapest, 2006. 04. 27-28.
- Németh Zsolt (2007): Testnevelés szakos hallgatók konfliktuskezelési képességeinek vizsgálata. Sportoló Nemzet és Egészséges Társadalom Nemzetközi Konferencia
„Tudomány a Sportoló Nemzetért” Konferenciasorozat 2007, Előadáskivonatok 30.
ISBN 978-963-87701-0-3 Pécs, 2007. 04. 05.
- Németh Zsolt (2007): Konfliktuskezelési stratégiák vizsgálata végzős testnevelés szakos hallgatók körében. Magyar Sporttudományi Szemle, 8. évf. 31. sz. 2007/3 35.
VI. Országos Sporttudományi Kongresszus Eger, 2007. 10. 28-30.
- Németh Zsolt (2009): Konfliktuspedagógia a labdarúgásban.
I. Maros-menti Sportkonferencia Makó, 2009. 05. 22.
- Németh Zsolt (2009): Konfliktusok az edzői kommunikációs stílusok tükrében.
II. Maros-menti Sportkonferencia Makó, 2009. 12. 11.

Németh Zsolt (2011): A gyermeklabdarúgásban (U6-U12) dolgozó edzők konfliktuskezelési stratégiái. V. Képzés és gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia. Nevelés és társadalom: Hagyomány és megújulás. Absztrakt könyv 43.

ISBN 978-963-9821-26-2 Kaposvár, 2011. 03. 25.

Németh Zsolt (2011): Az utánpótlásban dolgozó labdarúgó edzők konfliktuskezelési stratégiáinak mintázata. Iskola a társadalmi térben és időben II.

Neveléstudományi Konferencia. Pécs, 2011. 05. 17-18.

Németh Zsolt (2011): Az edző – játékos – szülők közötti nézeteltérések kezelése a labdarúgásban. Magyar Sporttudományi Szemle 12. évf. 46. sz. 2011/2 60-61.

VIII. Országos Sporttudományi Kongresszus Győr, 2011. 05. 18-20.

Németh Zsolt (2011): Konfliktusterek a labdarúgó edző – játékos – szülő kapcsolat interakcióiban. Magyar Edző 2011/3 52.

V. Országos Edzői Kongresszus Pécs, 2011. 10. 17-18.

Konferencia részvétel poszterrel (nemzetközi):

Németh Zsolt – Danné Varga Tünde (2003): Currency and popularity of football for young ladies of 10-18 years. In: Müller, E. – Schwameder, H. –Zallinger, G. – Fastenbauer, V. (eds.): 8 th ECSS Salzburg, Book of Abstract, 419.

Poszter száma: P12Q-03 ISBN 3-901709-11-8

Ausztria, Salzburg, 2003. 08. 09-12.

Németh Zsolt (2005): Conflict situations between coaches and players in football in mirror of interactions. 13 th Congress of the European Association for Sport Management.

Anglia, Newcastle-Gateshead, 2005. 09. 07-10.

Németh Zsolt (2006): A Study of the Causes and Solutions of the Conflicts int the Interactions between the Football Coaches of Junior Players and their Parents. In: Hoppeler, H. – Reilly, T. – Tsolakidis, E. – Gfeller, L. – Klossner S. (eds.): 11 th ECSS Lausanne, Book of Abstract, Sportverlag Strauss, Cologne, 388.

Poszter száma: PP2-07-7 ISBN 3-939390-35-6

Svájc, Lausanne, 2006. 07. 05-08.

Konferencia részvétel poszterrel (hazai):

Németh Zsolt (2003): Edzői vezetési stílusok vizsgálata az interakció tükrében az utánpótláskorú labdarúgó csapatoknál. IV. Országos Sporttudományi Kongresszus.

Magyar Sporttudományi Szemle 2003/3 28. Szombathely, 2003. 10. 17-18.

Németh Zsolt (2005): Konfliktusok a labdarúgás környezetében.

A Tudomány Napja, Pécs, 2005. 11. 03-04.

Lektorálás:

Rétsági Erzsébet-Németh Zsolt (2001): 1009 Labdarúgás játék és gyakorlat.

Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 243 old.

ISBN 963-9123-83-8

Konferenciaszervezés:

Az interakció jelentősége a labdarúgásban.

Pécs, 2005. 09. 23.

OTDK-án résztvevő hallgatók témavezetése:

Danné Varga Tünde (2003): A női labdarúgás Magyarországon.

Majó Ádám (2009): Edzői konfliktusok a játékosok szemszögéből.

Szabó Nándor (2009): Edzői kommunikációs formák a labdarúgásban.

A téziszűzetben hivatkozott művek:

Cserháti László (2006): Edzők erkölcsi kódexe. Magyar Edzők Társasága, Budapest.

Gombocz János (2002): Sport és nevelés. In: Göttl Béla (szerk.): Labdarúgás lépésről lépésre.

MSTT, Budapest, 15-37.

Gombocz János (2004): A testnevelő tanár és az edző pedagógiai szerepe. In: Biróné Nagy

Edit (szerk.): Sportpedagógia. Kézikönyv a testnevelés és sport pedagógiai kérdéseinek tanulmányozásához. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 147-172.

Horváth-Szabó Katalin (1997): Az iskolai konfliktusokról. In: Mészáros Aranka (szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

- Horváth-Szabó Katalin – Vigassyné Dezsényi Klára (2001): Az agresszió és kezelése. Tanári kézikönyv. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest.
- Ligeti György (2000): Konfliktus és szabályalkotás. Új Pedagógiai Szemle, 12. sz. 27-33.
- Martens, R. (2004): Successful coaching. 3rd. ed. Human Kinetics, Australia, Canada, Europe, New Zealand, United States.
- Nádori László (2005): Edzés, versenyzés címszavakban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs.
- Németh Zsolt (2005): Labdarúgó edzők konfliktuskezelő kultúrájának vizsgálata. Magyar Sporttudományi Szemle, 6. évf. 23. sz. 2005/3 40.
- Németh Zsolt (2006): A Study of the Causes and Solutions of the Conflicts and the Interactions between the Football Coaches of Junior Players and their Parents. In: Hoppeler, H. – Reilly, T. – Tsolakidis, E. – Gfeller, L. – Klossner S. (eds.): 11 th ECSS Lausanne, Book of Abstract, Sportverlag Strauss, Cologne, 388.
- Sajtos László – Mitev Ariel (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest.
- Szabó Éva (2006): Szeretettel és szigorral. Akadémia Kiadó, Budapest.
- Szekszárdi Júlia (1994a): Konfliktusok. Iskolapolgár Alapítvány, Budapest.
- Szekszárdi Júlia (szerk. 1994b): Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém.
- Szőke-Milinte Enikő (2004): Pedagógusok konfliktuskezelő kultúrája. Új Pedagógiai Szemle, 1. sz. 26-39.
- Szőke-Milinte Enikő (2006): Konfliktuskezelés és pedagógusmesterség: A pedagógusok kríziskommunikációjának fejlesztése. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest.